

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ÇILDIR GÖLÜ'NDEKİ KEREVİT (*Astacus leptodactylus* ESCHSCHOLTZ, 1823)
AVCILIĞININ SOSYAL, YAPISAL VE EKONOMİK YÖNDEN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Ahmet KOÇYİĞİT

Anabilim Dalı: Avlama ve İşleme Teknolojisi

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Önder AKSU

TUNCELİ – 2017

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ÇILDIR GÖLÜ'NDEKİ KEREVİT (*Astacus leptodactylus* ESCHSCHOLTZ, 1823)
AVCILIĞININ SOSYAL, YAPISAL VE EKONOMİK YÖNDEN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Ahmet KOÇYİĞİT
(092104103)

Anabilim Dalı: Avlama ve İşleme Teknolojisi

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Önder AKSU

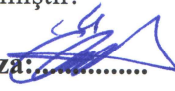
TUNCELİ – 2017

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ÇILDIR GÖLÜ'NDEKİ KEREVİT (*Astacus leptodactylus* ESCHSCHOLTZ, 1823)
AVCILIĞININ SOSYAL, YAPISAL VE EKONOMİK YÖNDEN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Ahmet KOÇYİĞİT
YÜKSEK LİSANS TEZİ
AVLAMA VE İŞLEME TEKNOLOJİSİ ANABİLİM DALI

Bu tez ~~22/11~~ / 2017 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından ~~oybirliği/oyçokluğu~~ ile kabul edilmiştir.

İmza:

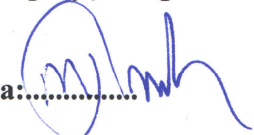
Yrd.Doç. Dr. Önder AKSU
(Munzur Üniversitesi)

DANIŞMAN

İmza:

Doç. Dr. Durali DANABAŞ
(Munzur Üniversitesi)

ÜYE

İmza:

Doç. Dr. Mehmet
KOCABAŞ
(Karadeniz Teknik
Üniversitesi)

ÜYE

Bu tez, Enstitümüz Avlama ve İşleme Teknolojisi Anabilim Dalı'nda hazırlanmıştır.

Doç. Dr. Numan YILDIRIM
Enstitü Müdürü
İmza ve Mühür

Bu çalışma, Munzur Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenmiştir.

Proje No: YLTUB016-15

NOT: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu"ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

Bu çalışma ıldır Gölü (Ardahan/Kars) kooperatif üyesi balıkçıların sosyo-ekonomik analizinin incelenmesi amacıyla yürütölmüştür. Balıkçıların tamamının bu kooperatiflere üye oldukları ve bunların dışında başka bir sivil toplum kuruluşuna üye olmadıkları belirlenmiştir.

Balıkçıların yaşlarının 34 ile 74 arasında değıştiğı, %100'ünün evli ve eşlerinin yaşlarının ise 20 ile 70 arasında olduğı tespit edilmiştir. Genellikle %74 oranı ile ilköğretim mezunu oldukları saptanmıştır. Balıkçıların %65.21'i meslekleriyle ilgili özel bir eğitim almıştır.

Balıkçıların %17.4'ünün balıkçılık dışında herhangi bir geçim kaynaklarının olmadığı, geriye kalan %82.6'sının ise tarım, hayvancılık veya farklı alanlarda da faaliyet gösterdiği tespit edilmiştir. Genellikle 1 adet tekneye sahip oldukları, teknelerin çoğunluğunun 6 m boyunda ve demirden yapılmış oldukları belirlenmiştir. Aile bireylerinin % 43.47'sinin avcılık faaliyetlerine katıldığı görölmüştür. Teknelerin hepsinin mülkiyeti balıkçıların kendisine ait olup, %30.4'ü tekneyi ailelerin yardımı ile aldıklarını bildirmişlerdir. Balıkçıların kerevit avcılığında pinter ve balık avcılığında fanyalı ağıları kullandıkları tespit edilmiştir.

Balıkçılar AB ve kalkınma ajansı destekleri ile mazot ÖTV indirimlerinden faydalanmadıklarını beyan etmişlerdir. Balıkçıların %56.53'ü balıkçılıktan elde edilen gelirin yeterli olmadığını ve ek iş olarak restaurant işletmeciliğinden %59.3 ile en fazla kazanç elde ettiklerini söylemişlerdir.

Çıldır Gölü balıkçıları mesleklerinin ekonomik olarak yetersiz bilsalar dahi, %60.87 orana sahip 14 balıkçının, ek gelir kaynağı, alışkanlık, tutku/ hobi, babadan kalma meslek ve suya yakın olmaları nedenlerinden bir veya bir kaçının içinde barınması nedeni ile bu işi yapmaktan mutlu oldukları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler : Anket, balıkçılık, ıldır Gölü, kerevit, sosyo-ekonomik analiz

ABSTRACT

Social, structural and economic assessment of crayfish (*Astacus leptodactylus* Eschscholtz, 1823) hunting in the Çıldır Lake

This study was carried out to investigate the socio-economic analysis of fishermen of Çıldır Lake (Ardahan/Kars) cooperative. It has been determined that all fishermen are members of these cooperatives and that they are not members of any other non-governmental organization.

It has been determined that the ages of fishermen vary between 34 and 74, 100% are married and their spouses are between 20 and 70 years old. They were found to be primary school graduates with a rate of 74%. 65.21% of fishermen received a special training on their professions.

It was found that 17.4% of fishermen had no sources of income other than fishing, and the remaining 82.6% were active in agriculture, animal husbandry or other fields. It is generally determined that they have 1 boat, the majority of the boats are 6 m in length and made of iron. It was seen that 43.47% of family members participated in hunting activities. Ownership of all of the boats belonged to the fishermen themselves and 30.4% of them were informed that they were receiving them with the help of their boat families. It was found that fishermen used pinters in crayfish hunting and fennel nets in fish hunting.

Although Çıldır Lake fishermen 's professions are found to be economically inadequate, it has been determined that 14 fishermen with 60.87% of their income are happy to do this job due to their presence in one or more of the reasons for additional income, habit, passion / hobby.

Key Words: Crayfish, Çıldır Lake, fishery, socio-economic analysis, survey

TEŞEKKÜRLER

Bu çalışma süresince gerekli verilerin sağlanmasında kolaylık gösteren Munzur Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi'nin değerli öğretim üyelerine özellikle kıymetli görüşlerinden yararlandığım ve yakın ilgisini esirgemeyen, tezin biçimlenmesinde değerli katkılarını aldığım sayın Yrd. Doç. Dr. Önder AKSU'ya sayın Doç. Dr. Fahrettin YÜKSEL'e, Doğruyol Su Ürünleri Kooperatif Başkanı sayın Yener ŞARAN'a, Akçakale Su Ürünleri Kooperatif Başkanı sayın Yüksel KILIÇ'a ve değerli eşim sayın Elif KOÇYİĞİT'e teşekkürü bir borç bilirim.

Ahmet KOÇYİĞİT

Tunceli - 2017

İÇİNDEKİLER	Sayfa No
ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
TEŞEKKÜRLER.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VI
TABLolar LİSTESİ.....	VII
1. GİRİŞ.....	1
2. MATERYAL ve METOT.....	3
2.1. Materyal.....	3
2.2. Metot.....	3
3. BULGULAR.....	5
3.1. Balıkçıların Aile Yapısı, Balıkçıların ve Ailelerinin Eğitim Durumu.....	5
3.1.1. Balıkçıların Medeni Hali ve Ailelerinin Yaş Ortalamaları.....	5
3.1.2. Balıkçıların ve Ailelerinin Eğitim Durumları.....	6
3.1.3. Balıkçıların Balıkçılıkla İlgili Eğitim Durumu.....	8
3.2. Balıkçıların Balıkçılık Dışındaki Meslekleri.....	9
3.3. Avlama Filosunun Teknik Fiziksel Özellikleri.....	9
3.3.1. Teknelerin Boyu.....	9
3.3.2. Balıkçıların Sahip Olduğu Tekne Sayısı.....	10
3.3.3. Teknelerin Yapı Malzemesi.....	11
3.3.4. Teknelerin Mülkiyet Durumu.....	11
3.3.5. Teknelerin Satın Alınma Şekli.....	12
3.3.6. Pinter Ağlarının Sayısı ve Özelliği.....	12
3.3.7. Diğer Avlama Araçlarının Özellikleri.....	13
3.3.8. Balıkçıların Tayfa Olarak Çalışan Aile Fertleri.....	14
3.4. Balıkçıların Finansal Durumu.....	14
3.4.1. Balıkçıların Banka Kredisi Kullanma Durumu.....	14
3.4.2. AB ve Kalkınma Ajansı Desteklerinden Faydalanma Durumu.....	15
3.4.3. Mazottaki ÖTV İndiriminden Faydalanma Oranları.....	15

3.4.4.	Balıkçılığın Ekonomik Olarak Yeterlilik Durumu.....	15
3.4.5.	Balıkçılık Yolu ile Elde Edilen Aylık Ortalama Kazanç.....	16
3.4.6.	Balıkçıların Diğer Meslek Gruplarından Elde Ettikleri Kazanç.....	17
3.4.7.	Avlanan Su Ürünlerinin Satış Fiyatlarının Yeterlilik Durumu.....	17
3.4.8.	Mevcut Ürünlerin Satış Fiyatları ile Arzulanan Satış Fiyatları.....	18
3.5.	Balıkçıların Örgütlenme Durumu.....	18
3.5.1.	Balıkçıların Kooperatife Üyelik ve Memnuniyet Durumu.....	18
3.5.2.	Kooperatif Haricinde Üye Olunan Mesleki Birlik Durumu.....	19
3.6.	Yıllık Avcılık Miktarları ve Avcılık Durumu.....	19
3.6.1.	Avlanan Kerevit Miktarı.....	19
3.6.2.	Avlanan Balık Miktarı.....	20
3.6.3.	Kerevit Avcılığındaki Artma-Azalma Durumu ve Nedenleri.....	21
3.6.4.	Balık Avcılığının Artma-Azalma Durumu ve Nedenleri.....	21
3.7.	Pazarlama.....	22
3.7.1.	Avlanan Su Ürünlerinin Nerelerde Satışa Sunulduğu.....	22
3.7.2.	Avlanan Su Ürünlerinin Farklı Pazar Alanlarına Sevk Durumu.....	23
3.8.	Balıkçıların Mesleği Seçme Nedenleri ve Balıkçılıkla İlgili Görüşleri.....	24
3.8.1.	Balıkçıların Balıkçılığı Seçme Nedeni.....	24
3.8.2.	Balıkçıların Mesleklerinden Memnuniyet Durumu.....	24
3.8.3.	Aile Fertlerinin Balıkçılık Mesleğini Seçme İstekleri.....	25
3.8.4.	Balıkçıların Mesleki Tecrübeleri.....	25
3.8.5.	Balıkçıların, Balıkçılığı Bırakma Hakkındaki Düşünceleri.....	26
3.8.6.	Balıkçıların İşlerini Büyütme ile İlgili Düşünceleri.....	26
3.8.7.	Balıkçıların Mevcut Sorunları ve Çözüm Önerileri.....	27
4.	TARTIŞMA ve SONUÇ.....	28
5.	ÖNERİLER.....	33
	KAYNAKLAR.....	34
	ÖZGEÇMİŞ.....	37

ŞEKİLLER LİSTESİ		Sayfa No
Şekil 2.1.	Çıldır Gölü çalışma sahası.....	3
Şekil 3.1.	Çıldır Gölü balıkçılarının eğitim durumu.....	7
Şekil 3.2.	Balıkçıların eşlerinin eğitim düzeyleri.....	8
Şekil 3.3.	Balıkçıların çocuklarının eğitim düzeyleri.....	8

TABLÖLER LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 3.1.	Balıkçıların medeni hali ve yaş ortalamaları.....	5
Tablo 3.2.	Balıkçıların eşlerinin yaş ortalamaları.....	5
Tablo 3.3.	Balıkçıların çocuk sayıları.....	6
Tablo 3.4.	Balıkçıların çocuklarının yaş ortalamaları.....	6
Tablo 3.5.	Balıkçıların balıkçılıkla ilgili almış olduğu eğitim durumları.....	8
Tablo 3.6.	Balıkçıların balıkçılık dışındaki meslekleri.....	9
Tablo 3.7.	Teknelerin boyları.....	10
Tablo 3.8.	Balıkçıların sahip olduğu tekne sayıları.....	11
Tablo 3.9.	Tekne yapı malzemeleri durumları.....	11
Tablo 3.10.	Teknelerin mülkiyet durumları.....	12
Tablo 3.11.	Teknelerin satın alınma şekilleri.....	12
Tablo 3.12.	Balıkçıların kullandıkları pinter ağlarının sayıları.....	13
Tablo 3.13.	Diğer avlama araçlarının cinsleri ve uzunlukları.....	13
Tablo 3.14.	Balıkçıların tayfa olarak çalışan aile fertleri sayıları.....	14
Tablo 3.15.	Balıkçıların banka kredisi kullanma durumları.....	14
Tablo 3.16.	AB ve kalkınma ajansı destek veya hibe durumları.....	15
Tablo 3.17.	Balıkçıların mazottaki ötv indiriminden faydalanma oranları.....	15
Tablo 3.18.	Balıkçılığın ekonomik olarak yeterlilik durumları.....	16
Tablo 3.19.	Balıkçıların balıkçılık yolu ile elde ettikleri aylık ortalama kazançları..	16
Tablo 3.20.	Balıkçıların balıkçılık dışı elde ettikleri aylık ortalama kazançları.....	17
Tablo 3.21.	Avlanan su ürünlerinin satış fiyatlarının yeterlilik durumları.....	18
Tablo 3.22.	Balıkçıların avladıkları su ürünlerinin satış ve istenen fiyatları.....	18
Tablo 3.23.	Balıkçıların kooperatife üyelik durumu ve memnuniyetleri.....	19
Tablo 3.24.	Balıkçıların kooperatif haricinde üye oldukları mesleki birlik durumları	19
Tablo 3.25.	Balıkçıların yıllık avladığı kerevit miktarları.....	20
Tablo 3.26.	Balıkçıların avladığı yıllık balık miktarları.....	20
Tablo 3.27.	Balıkçılara göre kerevit avcılığında artma-azalma durumları.....	21
Tablo 3.28.	Balık miktarının artma-azalma durumları.....	21
Tablo 3.29.	Balık miktarının atma-azalma nedenleri.....	22
Tablo 3.30.	Avlanan su ürünlerinin satışa sunulduğu yerler.....	23

Tablo 3.31.	Balıkçıların balıkçılığı seçme nedenleri.....	24
Tablo 3.32.	Balıkçıların mesleklerinden memnuniyet durumları.....	25
Tablo 3.33.	Aile fertlerinin balıkçılık mesleğini yapmayı isteyip istememe durumu.	25
Tablo 3.34.	Balıkçıların mesleki tecrübeleri.....	25
Tablo 3.35.	Balıkçıların işlerini büyütme durumu.....	26
Tablo 3.36.	Çıldır gölü balıkçılarının başlıca sorunları ve çözüm önerileri.....	27

1. GİRİŞ

BM tarafından yayınlanan BM DESA raporu “Dünya Nüfus Beklentileri: 2015” Revizyonu'na göre, günümüzdeki 7.3 milyar mevcut dünya nüfusunun, 2030 yılında 8.5 milyar, 2050 yılında 9.7 milyar seviyesine ulaşması beklenmektedir. Yoksul ülkelerdeki aşırı nüfus artışı, yoksulluğun ve eşitsizliğin ortadan kaldırılmasına, açlık ve kötü beslenmeye karşı mücadelenin daha zorlaşmasına neden olmaktadır (URL-1, 2015).

Dünya'da açlık ile mücadelede ilerleme devam etmesine rağmen, hala çok sayıda insan yiyecek bulmakta sıkıntı yaşamakta ve açlık çekmektedir veya aktif ve sağlıklı bir yaşam ihtiyacı için gıda eksikliği sorunlarıyla karşı karşıyadır. Mevcut tahminlere göre, Dünya'da 2014-2016 yılları arasında yaklaşık 795 milyon insan yetersiz beslenmektedir (URL-2, 2015).

Su ürünlerinin insan beslenmesindeki yeri tarih öncesi dönemlere kadar uzanmaktadır. İnsanlar son yıllara kadar balığın besleme değerini bilmeyen tüketiciler durumundaydılar. Besin bileşenlerinin incelenmesi ve besin maddelerinin sağlığımız üzerindeki etkisinin bilinmesi ile bugün balık, önemli bir protein kaynağı olarak değerlendirilmektedir (Turan ve ark., 2006).

Üç tarafı denizlerle çevrili bir yarımada konumunda bulunan Türkiye'nin 8.333 km'lik kıyı şeridi ve 177.714 km uzunluğunda akarsuları bulunmaktadır. Deniz ve iç su kaynaklarımızın toplam yüzey alanı 25 milyon hektar olup, bu rakam ülkemizin toplam tarım alanlarına yakın durumdadır. Ülkemizin bu potansiyeli dikkate alındığında balıkçılık alanlarının etkin kullanılması büyük önem taşımaktadır (Karadal, 2014).

Dünya nüfusunun azımsanamayacak kısmı kıyı alanlarında yaşamaktadır. Bu alanların en eski ve en önemli faaliyetlerinden bir tanesi de balıkçılıktır. Türkiye'de içsu kenarlarında 12.000'in üzerinde köy bulunmaktadır (Çelikkale ve ark., 1999; Yücel, 2006). Balıkçılık mesleği ile geçimini sağlayan insanların çoğunun sosyal güvencesinin olmadığı yapılan araştırmalarda görülmektedir (Yağlıoğlu, 2013).

Ülkemizde balıkçıların sosyo-ekonomik durumlarını araştıran bazı projeler ve çalışmalar mevcuttur. Avan (2007)'de Manyas Gölü balıkçılarının sosyo-ekonomik yapısını, Dartay ve ark., (2009) Keban Baraj Gölü Pertek ve Aydıncık Bölgelerinde yaşayan ve geçimini balıkçılıkla sağlayan balıkçıların sosyoekonomik yapısını, Doğan ve

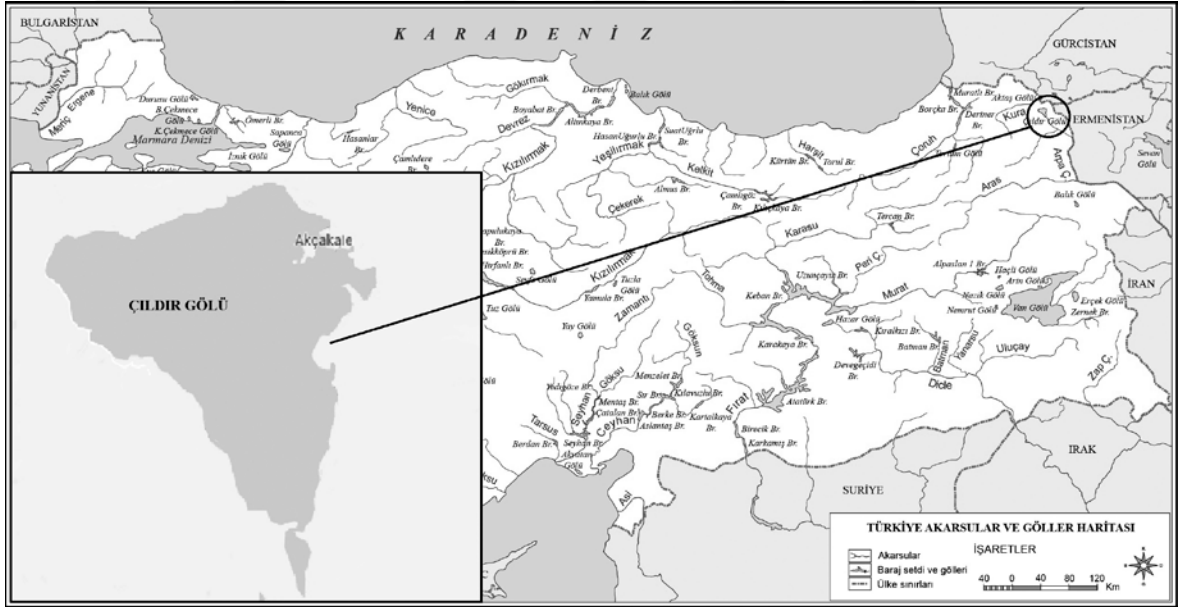
Gönülal (2011) Gökçeada (Ege Denizi) balıkçılığı ve balıkçıların sosyo-ekonomik yapısını inceleyerek farklı bölgelerde avcılık yapan balıkçıların hayat standartlarını ortaya çıkararak bu alanda yapılacak diğer çalışmalara ışık tutmuştur.

Bu çalışmada Çıldır Gölü'nde geçimini balıkçılıktan sağlayan kişilerin sosyo-ekonomik yapısının incelenmesi amaç edinilmiştir. Araştırma Çıldır Gölü'nde su ürünleri avcılığı yapan ruhsatlı ve kooperatife üye balıkçıları kapsamaktadır. Balıkçılar tekne ve av araçları, balıkçının ve ailesinin sosyoekonomik özellikleri ile balıkçılık faaliyetleri açısından incelenmiştir. Av filosunun fiziki özellikleri ve av sermayesi verilmekte, avcılık faaliyetlerinin ekonomik analizi yapılmaktadır. Ayrıca balıkçılık ile ilgili düşünceleri, balıkçıların karşılaştıkları balıkçılıkla ilgili sorunları ve bu sorunların çözümü için önerileri saptanacaktır. Ayrıca mazotta ÖTV uygulaması ile ilgili bilgiler de araştırmada yer almaktadır. Araştırmada elde edilecek sonuçların sosyo-ekonomik araştırmaların sayısına bir yenisini ekleyerek kurumsal hafızaya katkı sağlaması aynı zamanda balıkçılık politikalarının oluşturulmasına ve uygulanmasına ışık tutmaktır.

2. MATERYAL ve METOT

2.1. Materyal

Araştırma bölgesi, Ardahan ve Kars il sınırları içerisinde, 123 km² alanı ile Doğu Anadolu Bölgesi'nin en büyük ikinci tatlı su gölü olan Çıldır Gölü'dür. Deniz seviyesinden 1960 m. yükseklikte bulunan gölün en derin noktası 42 m. göl havzası 640 km² dir. (Ulutaş, 2011)

Şekil 2.1. Çıldır Gölü çalışma sahası (URL-3, 2017; URL-4, 2017).

2.2. Metot

Su Ürünleri Kooperatiflerinin, balıkçıların avladığı su ürünleri miktarının detaylı olarak kayıtlarının tutulmaması, tutulan kayıtların ise yanlış olabileceği değerlendirilerek, ekonomik analiz için gerekli olan üretim, masraf, sermaye yapısı, işgücü gibi verilerin başka yöntemlerle topluca elde edilememesinden dolayı, veriler anket yoluyla toplanmıştır. Bunun için, Doğruyol Su Ürünleri Kooperatifi ile, Akçakale Su Ürünleri Kooperatifine üye ve aktif balıkçılık yapan kişiler tespit edilerek, balıkçılar ile yüz yüze görüşme yapılmıştır.

Anket soruları, ön anket uygulamasında elde edilen veriler ışığında araştırmanın kapsamına uyacak şekilde hazırlanmıştır.

Anket çalışması 06 Nisan 2017 tarihinde bölgede bulunan su ürünleri kooperatifine kayıtlı 45 balıkçıdan 23 faal balıkçı ile gerçekleştirilmiştir.

Çıldır Gölü çevresinde ikamet eden, balıkçıların yoğunlukta olduğu Akçakale Köyü'nde 10 balıkçı, Doğruyol Köyü'nde 3 balıkçı, Taşköprü Köyü'nde 3 balıkçı, Çanaksu Köyü'nde 2 balıkçı, Gülyüzü Köyü'nde 2 balıkçı, Eşmepınar Köyü'nde 2 balıkçı ve Gölebakan Köyü'nde 1 balıkçı olmak üzere Su Ürünleri Kooperatifine üye 23 balıkçı anket çalışmasına katılmıştır.

Balıkçılarla ilgili tüm bilgiler anket yoluyla toplanmıştır. Bu amaçla Dartay ve ark. (2009)'ın, Doğan ve Gönülal (2011)'in çalışma alanlarında kullandıkları anket formları dikkate alınarak, Çıldır Gölü bölgesinin iklim şartları, bölgesel yapısı ve tahmin edilen sosyo-ekonomik sorunları da değerlendirilerek anket uygulaması yapılmıştır.

Hazırlanan ankette sorulan sorular; Çıldır Gölü Bölgesinde balıkçılık faaliyetinde bulunan kişilerin; medeni halleri, balıkçıların yaşı, balıkçılık dışındaki meslekleri, mesleki tecrübeleri, meslekle ilgili memnuniyetleri, balıkçılıkla uğraşan aile fertleri analizi, balıkçılıkla ilgili kişisel gelişimleri, balıkçılığa başlangıçtaki sermaye miktarı, tekne sayıları, tekne uzunlukları, tekne tipleri, tekne yapı malzemeleri, avcılıkta kullandıkları av malzemeleri ve sayıları, yıllık ortalama avladıkları su ürünleri miktarı, banka kredisi veya destek primlerinden faydalanma durumları, su ürünlerinin pazar analizi ve fiyatları, yıllara göre avlanan kerevit ve balık miktarlarının miktarı, balıkçıların sosyal güvenceleri, aylık kazançlarının ne kadar olduğu ile ilgili ayrıntılı 50 soruluk bir dizi anket yapılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Balıkçılarının Aile Yapısı, Balıkçıların ve Ailelerinin Eğitim Durumu

3.1.1. Balıkçıların Medeni Hali ve Ailelerinin Yaş Ortalamaları

Çıldır Gölü'ndeki balıkçıların yaşlarının 34 ile 74 arasında değiştiği ve % 100'ünün evli olduğu tespit edilmiştir. Balıkçıların medeni hali ve yaş ortalamaları Tablo 3.1'de verilmiştir.

Tablo 3.1. Balıkçıların medeni hali ve yaş ortalamaları

Yaş dağılımları, medeni hali (Evli)	Balıkçı sayısı (Kişi)	Yüzde (%)
34-39	3	13,04
40 – 49	8	34,28
50 – 59	8	34,28
60 – 69	3	13,04
70 – 74	1	4,34
TOPLAM	23	100

Çıldır Gölü'ndeki balıkçıların eşlerinin yaşlarının 20 ile 70 arasında değiştiği tespit edilmiştir (Tablo 3.2).

Tablo 3.2. Balıkçıların eşlerinin yaş ortalamaları

Eşlerin yaş dağılımları	Balıkçı eşleri (Kişi)	Yüzde (%)
20 – 33	2	8,69
34 – 39	1	4,34
40 - 49	11	47,82
50 – 59	6	26,18
60 – 70	3	13,04
TOPLAM	23	100

Balıkçıların, çocuk sayısı değişken olmakla beraber, % 30,43 orana sahip 3 çocuklu balıkçı sayısının 6 olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3.3).

Tablo 3.3. Balıkçıların çocuk sayıları

Balıkçıların çocuk sayısı	Balıkçı sayısı (Kişi)	Yüzde (%)
Yok	1	4,34
2	5	21,70
3	6	30,43
4	5	17,39
5	3	13,04
6	2	8,69
10	1	4,34
TOPLAM	23	100

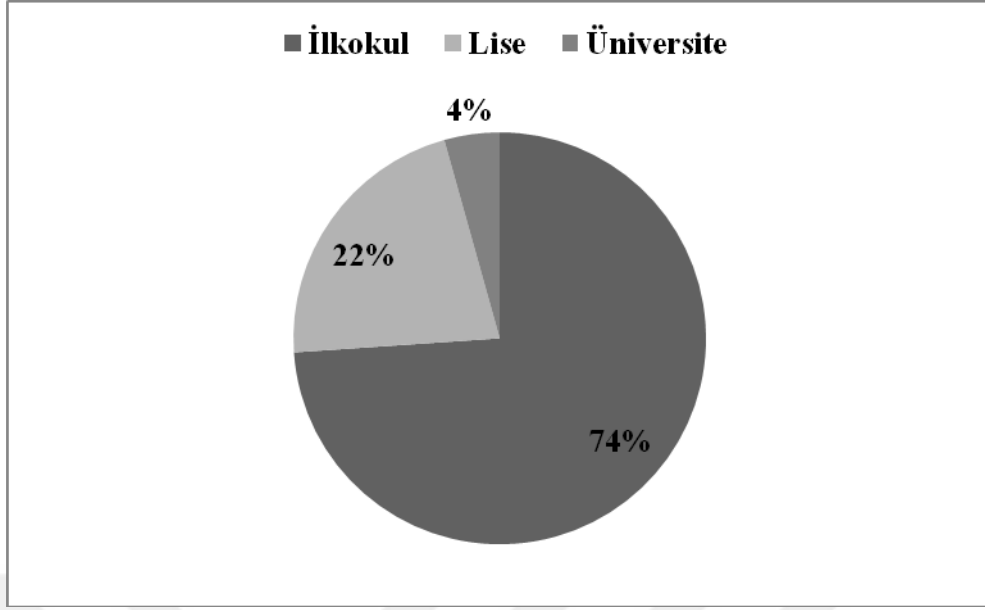
Çocukların yaş ortalamaları sınıflandırıldığında 16-25 yaş aralığında 40 çocuğun olduğu tespit edilmiştir. Çocukların yaş ortalamaları Tablo 3.4’de verilmiştir.

Tablo 3.4. Balıkçıların çocuklarının yaş ortalamaları.

Çocukların yaş dağılımları (Yaş)	Çocuk sayısı (Kişi)	Yüzde (%)
0 – 5	5	% 5,88
6 – 10	6	% 7,05
11 - 15	10	% 11,76
16 - 25	40	% 48,78
26 - 35	24	% 28,23
TOPLAM	23	% 100

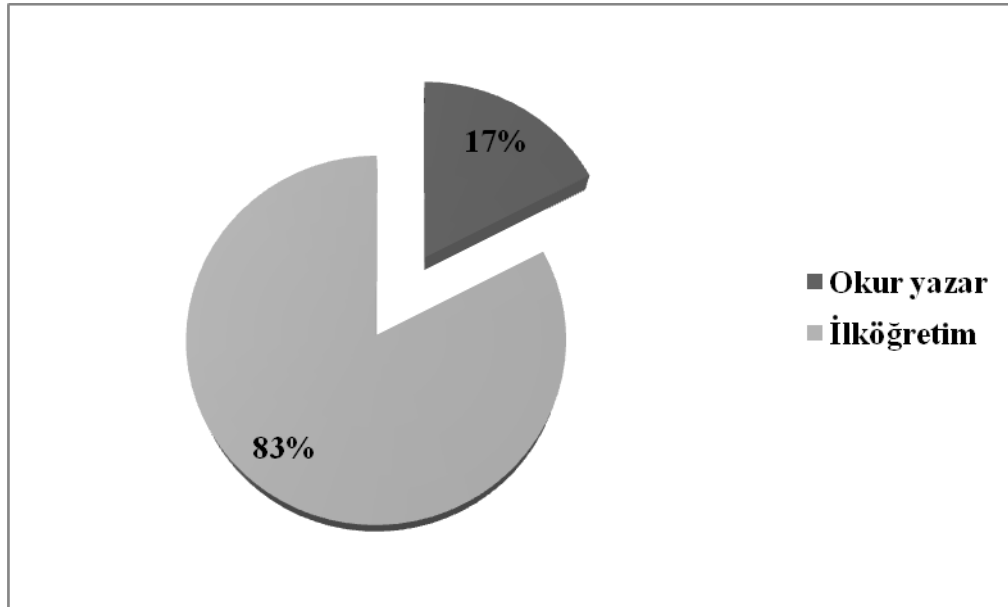
3.1.2. Balıkçıların ve Ailelerinin Eğitim Durumları

Çıldır Gölü balıkçıların eğitim düzeyleri incelendiğinde ilkokul mezunu ile üniversite mezunu arasında değiştiği tespit edilmiştir. En yüksek oranda %74 ile ilköğretim mezunu oldukları saptanmıştır (Şekil 3.1).

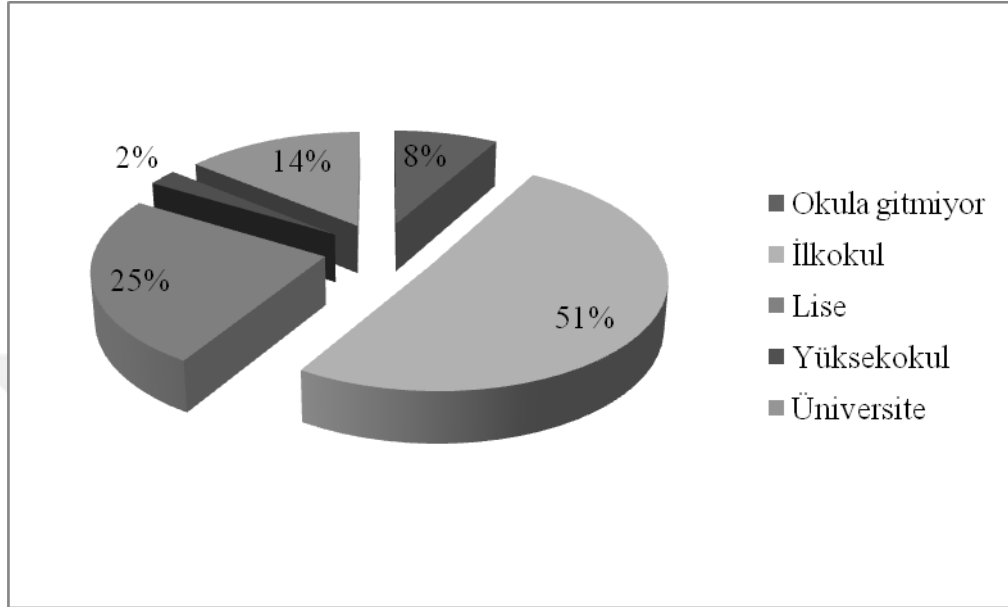
Şekil 3.1. Çıldır Gölü balıkçılarının eğitim durumu.

Çıldır Gölü balıkçıların eşlerinin eğitim düzeyleri incelendiğinde okur-yazar ile ilköğretim mezunu arasında değiştiği tespit edilmiştir. En yüksek oranda % 83 ile ilköğretim mezunu oldukları saptanmıştır (Şekil 3.2).

Şekil 3.2. Balıkçıların eşlerinin eğitim düzeyleri

Çocukların eğitim düzeyleri incelendiğinde ilköğretim mezunu ile üniversite mezunu arasında değiştiği tespit edilmiştir. En yüksek oranda %50,58 ile ilköğretim mezunu oldukları saptanmıştır (Şekil 3.3).

Şekil 3.3. Balıkçıların çocuklarının eğitim düzeyleri.

3.1.3. Balıkçıların Balıkçılıkla İlgili Eğitim Durumu

Balıkçıların, balıkçılıkla ilgili aldıkları eğitim durumları incelenmiş ve eğitimi olmayan balıkçı oranı % 65,21'lik oran ile 15 kişi olduğu tespit edilmiştir. Yetiştiricilik ve avlanma alanlarında seminer olarak düzenlenen eğitimlerde toplam 9 kişi kurs görmüştür (Tablo 3.5).

Tablo 3.5. Balıkçıların balıkçılıkla ilgili almış olduğu eğitim durumları

Balıkçılıkla ilgili alınan eğitim durumu	Balıkçı sayısı (Kişi)	Yüzde (%)
Eğitimi Olmayan Balıkçı	15	65,21
Trabzon, Su Ürünleri Fakültesi (yetiştiricilik)	4	17,39
Çıldır, İlçe Tarım Müdürlüğü (avlanma)	3	13,04
Van, İl Tarım Müdürlüğü (avlanma)	1	4,34
TOPLAM	23	100

3.2. Balıkçıların Balıkçılık Dışındaki Meslekleri

Çıldır Gölü balıkçılarının ekilebilecek arazilerinin azlığı, göl kenarına yakın ikamet etmeleri, balıkçılık mesleğini de ek gelir kaynağı olarak görmüş ve balıkçılığa başlamışlardır. Balıkçıların %17,40'ının balıkçılık dışında herhangi bir geçim kaynaklarının olmadığı saptanmıştır, geriye kalan 19 balıkçının tarım, hayvancılık veya farklı alanlarda da faaliyet gösterdiği tespit edilmiştir. Çıldır Gölü balıkçıları, balıkçılıktaki gelirin yetersiz olması nedeni ile farklı meslek gruplarına yöneltmiştir. Balıkçıların % 82,60'ı balıkçılık dışı meslek grupları ile de eş zamanlı olarak uğraşmaktadır (Tablo 3.6).

Tablo 3.6. Balıkçıların balıkçılık dışındaki meslekleri

Balıkçılık dışındaki meslekler	Balıkçı sayısı (Kişi)	Yüzde (%)
Sadece Balıkçı	4	17,40
Tarım	2	8,69
Tarım ve Hayvancılık	6	26,08
Hayvancılık	8	34,78
Kamu çalışanı veya emeklisi	1	4,35
Şoför	1	4,35
Restorant İşletmecisi	1	4,35
TOPLAM	23	100

3.3. Avlama Filosunun Teknik Fiziksel Özellikleri

Balıkçıların kullandıkları av araçlarının teknik ve fiziksel özellikleri balıkçıların verdiği bilgiler ve gözlemler sonucu incelenmiştir. Avcılıkta kullandıkları araçlar tekne, olta ve ağlardan oluşmaktadır. Teknelerde kullandıkları avcılık aletleri (pusula, telsiz, sonar v.b.) araçları kullanmadıkları görülmüştür.

3.3.1. Teknelerin Boyu

Balıkçıların kullandıkları av araçlarının teknik ve fiziksel özellikleri balıkçıların verdiği bilgiler ve gözlemler sonucu incelenmiştir. Avcılıkta kullanılan teknelerin boyları 4,0-8,0 m. arasında değişiklik göstermekte ve %36,36'lık oran ile de 6,0 m. boy uzunluğundaki tekneler çoğunluğu oluşturmaktadır.

Çoğunlukta kullanılan tekneler; fırtınalı havalarda oluşan iki dalga arasındaki mesafenin, teknenin boyunu kapsayacak şekilde uzunluğunun belirlenmesinde etkili olmuştur.

En düşük orandaki tekneler ise %3,03 oranı ile 4 m, 4,5 m, 5,75 m, 6,75 m, ve 8,0 m. boydaki tekneler yer almaktadır. Avlama teknelerinin boyu Tablo 3.7’de verilmiştir.

Tablo 3.7. Teknelerin boyları

Tekne boyları (Metre)	Tekne sayısı (Adet)	Yüzde (%)
4.00	1	3,03
4.50	1	3,03
5.00	3	9,09
5.50	3	9,09
5.75	1	3,03
6.00	12	36,36
6.25	2	6,06
6.50	4	12,12
6.75	1	3,03
7.00	2	6,06
7.50	2	6,06
8.00	1	3,03
TOPLAM	33	100

3.3.2. Balıkçıların Sahip Olduğu Tekne Sayısı

Balıkçıların sahip olduğu tekne sayısı balıkçıların verdiği bilgiler sonucu incelenmiştir. Sahip oldukları tekne sayıları 1 ile 4 arası değişiklik göstermekte ve %78,26’lık oran ile de büyük çoğunluğunun 1 adet teknesinin olduğu tespit edilmiştir. 2 ve 4 tekne sahibi olanların oranı %8,69 iken, 3 tekne sahibinin oranı %4,34 olarak tespit edilmiştir (Tablo 3.8).

Tablo 3.8. Balıkçıların sahip olduğu tekne sayıları

Sahip olunan tekne sayısı (Adet)	Balıkçı sayısı (Kişi)	Yüzde (%)
1	18	78,26
2	2	8,69
3	1	4,34
4	2	8,69
TOPLAM	23	100

3.3.3. Teknelerin Yapı Malzemesi

Kars bölgesinin kış ayları soğuk ve kar yağışlıdır. Çıldır Gölü kış aylarında yüzey alanının yaklaşık 30 cm ile 1 m arasında buz tutması balıkçıların sahip olduğu teknelerin yapı malzemesini şekillendirmektedir. Teknelerin yapı malzemesinin genel olarak sert malzemeden olmasında iklim şartlarının etkisi büyüktür.

Balıkçıların %57,5’lik oran ile 19 adet teknenin demir malzemeden, %27,2lik oran ile 9 adet fiberglas teknenin olduğu, %15,1 oran ile de 5 adet ahşap teknenin olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3.9).

Tablo 3.9. Tekne yapı malzemeleri durumları

Tekne Yapı Malzemesi	Tekne Sayısı (Adet)	Yüzde (%)
Ahşap	5	15,25
Fiberglas	9	27,25
Demir	19	57,50
TOPLAM	33	100

3.3.4. Teknelerin Mülkiyet Durumu

Su Ürünleri Kooperatifine üye 23 balıkçının avlanma aracı olarak kullandıkları teknelerin tamamının kendilerinin olduğu, kiralama yöntemini kullanmadıkları tespit edilmiştir (Tablo 3.10).

Tablo 3.10. Teknelerin mülkiyet durumları

Mülkiyet durumu	Balıkçı sayısı (Kişi)	Yüzde (%)
Tekne sahibi	23	100
Kiralık	0	0,00
TOPLAM	23	100

3.3.5. Teknelerin Satın Alınma Şekli

Balıkçılar teknelerini genel olarak aile yardımı ile aldıkları tespit edilirken, banka kredisi kullanarak alınan tekne sayısının olmaması dikkat çekmektedir. Balıkçıların % 30,4'ü tekneyi ailelerin yardımı sayesinde alırken, %26,08 orana sahip 6 balıkçı ise, teknelerini büyük baş hayvanlarını satarak aldıklarını ifade etmişlerdir (Tablo 3.11).

Tablo 3.11. Teknelerin satın alınma şekilleri

Satın alma şekli	Balıkçı Sayısı (Kişi)	Yüzde (%)
Aile yardımı	7	30,4
Kendi birikimi	10	43,47
Babadan kalma malzemeler	3	13,04
Sermayesiz (borç olarak)	3	13,04
Banka kredisi	0	0,00
TOPLAM	23	100

3.3.6. Pinter Ağlarının Sayısı ve Özelliği

Balıkçıların kullandıkları kerevit pinterleri, genel olarak tek venterli olarak tespit edilmiştir. Yıpranan, hasara uğrayan pinter ağlarını maddi yetersizliklerinden dolayı yenileyemedikleri tespit edilmiştir.

Az miktarda (10-249 adet) pinter ağına sahip balıkçıların ise pinter ağlarının hasarlı, yırtık olduğu tespit edilmiştir

Balıkçıların kullandıkları pinter ağlarının sayısı Tablo 3.12'de verilmiştir.

Tablo 3.12. Balıkçıların kullandıkları pinter ağlarının sayıları

Pinter Ağları Sayısı (Adet/Metre)	Balıkçı Sayısı (Kişi)	Yüzde (%)
Yok	4	17,39
10 - 249 / 20 - 498	3	13,04
250 - 499 / 500 – 998	3	13,04
500 – 999 / 1.000 – 1.998	4	17,39
1.000 – 2.499 / 2.000 – 4.998	6	26,18
2.500 – 4.999 / 5.000 – 9.998	1	4,34
5.000 – 10.000 / 10.000 – 20.000	2	8,69
TOPLAM	23	100

3.3.7. Diğer Avlama Araçlarının Özellikleri

Ticari balıkçılıkta en fazla kullanılan avlama aracı ağlardır. Bu nedenle her balıkçılık tipinde ağlar en önemli av aracı durumundadır. Çıldır Gölü balıkçıları ağırlıklı olarak fanyalı (ip) ağ kullandıkları tespit edilmiştir ve 6 balıkçının ise misinalı ağ kullandıkları belirlenmiştir. Ağların çoğunun göze genişliklerinin ortalama 65 mm’lik olduğu saptanmıştır. Balıkçıların kullandığı diğer avlama araçlarının cinsleri ve uzunluğu Tablo 3.13’de verilmiştir.

Tablo 3.13. Diğer avlama araçlarının cinsleri ve uzunlukları

Uzunluk (m) ve göze genişliği (mm)	Fanyalı (ip) ağ		Misina ağ	
	Balıkçı sayısı	(%)	Balıkçı sayısı	Yüzde
100 – 500 / 60 – 65 – 70	4	17,39	4	66,6
501 – 1000 / 60 – 65 – 70	14	60,86	0	0,00
1.001 – 2.000 / 60 – 65 – 70	3	13,04	0	0,00
2.001 – 3.000 / 60 – 65 – 70	1	4,34	1	16,66
3.001- 5.000 / 60 – 65 – 70	0	0,00	0	0,00
5.001 – 7.000 / 60 – 65 – 70	1	4,34	1	16,66
TOPLAM	23	100	6	100

3.3.8. Balıkçıların Tayfa Olarak Çalışan Aile Fertleri

Balıkçıların ikinci ve üçüncü iş olarak tarım ve hayvancılıkla uğraşması, aile fertlerinin bu işlerle meşgul olması, tayfa olarak çalışan balıkçı sayısında azalma meydana gelmiştir.

Balıkçıların, çocuk veya eşlerin tayfa olarak çalıştığı oran %43,47 iken, tek başına balıkçılık yapanların oranı %56,52 olarak tespit edilmiştir. Balıkçıların tayfa olarak çalışan aile fertleri Tablo 3.14’de verilmiştir.

Tablo 3.14. Balıkçıların tayfa olarak çalışan aile fertleri sayıları

Tayfa olarak çalışan aile fertleri	Balıkçı sayısı (Kişi)	Yüzde (%)
Yok	13	56,52
Çocuk	6	26,08
Eş	4	17,39
TOLAM	23	100

3.4. Balıkçıların Finansal Durumu

3.4.1. Balıkçıların Banka Kredisi Kullanma Durumu

Çıldır Gölü balıkçılarının kullandıkları kredilerin ihtiyaç kredisi kapsamında kullanıldığı tespit edilmiştir, 8 balıkçının kredi kullanmadığı, 7 balıkçının 1 kez ihtiyaç kredisi kullandığı görüşmüştür. Balıkçıların banka kredisi kullanma durumu Tablo 3.15’de verilmiştir.

Tablo 3.15. Balıkçıların banka kredisi kullanma durumları

Balıkçıların kullandığı kredi sayısı	Balıkçı sayısı	Yüzde (%)
Kredi kullanmayan	8	34,78
1	7	30,43
2	5	21,73
3	0	0,00
4	3	13,04
TOPLAM	23	100

3.4.2. AB ve Kalkınma Ajansı Desteklerinden Faydalanma Durumu

Balıkçıların hibe veya destek kredilerinden haberlerinin olmadığı tespit edilmiştir. Balıkçıların destek veya benzeri krediler ile ilgili bilgileri bulunmamaktadır.

AB ve Kalkınma Ajansı destek veya hibe durumu Tablo 3.16’da verilmiştir

Tablo 3.16. AB ve kalkınma ajansı destek veya hibe durumları

AB ve Kalkınma Ajansı destekleri	Balıkçı sayısı (Kişi)	Yüzde (%)
Evet, faydalaniyor	0	0,00
Hayır, faydalanmıyor	23	100
TOPLAM	23	100

3.4.3. Mazottaki ÖTV İndiriminden Faydalanma Oranları

Yapılan kapsamlı araştırmada, her iki kooperatif üyesi balıkçıların, devlet desteği olarak mazottaki Özel Tüketim Vergisinden haberlerinin olmadığını, bununla ilgili Kooperatif Başkanları başta olmak üzere, ilgili kurum veya kuruluşlara müracaatta bulunmadıkları tespit edilmiştir. Bu konu hakkında bilgi beceri ve yeteneklerinin olmadığı gözlemlenmiştir. Balıkçıların mazottaki ÖTV İndiriminden faydalanma oranları Tablo 3.17’de verilmiştir.

Tablo 3.17. Balıkçıların mazottaki ötv indiriminden faydalanma oranları

ÖTV İndiriminden faydalanma	Balıkçı sayısı (Kişi)	Yüzde (%)
ÖTV’den Faydalanan Balıkçılar	0	0,00
ÖTV’den Faydalanmayan Balıkçılar	23	100
TOPLAM	23	100

3.4.4. Balıkçılığın Ekonomik Olarak Yeterlilik Durumu

Çıldır Gölü balıkçıları, bölgenin iklim ve arazi şartları da göz önünde bulundurulduğunda, balıkçıların göl etrafındaki belde ve köylerde ikamet etmeleri, balıkçılık mesleğine yönelme eğilimi olduğu saptanmıştır. Bu eğilim balıkçılıktan kazanılan ücretin yetersiz olduğunu gösterse de, ek gelir kaynağı olarak balıkçılığa devam

ettikleri saptanmıştır. Balıkçılığın ekonomik olarak yeterlilik durumu, %56,53 orana sahip 13 balıkçı tarafından yeterli, 10 balıkçının ise avladıkları balıklardan elde ettikleri gelirin ekonomik olarak yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Balıkçılığın ekonomik olarak yeterlilik durumu Tablo 3.18’de verilmiştir.

Tablo 3.18. Balıkçılığın ekonomik olarak yeterlilik durumları

Ekonomik yeterlilik	Balıkçı sayısı (Kişi)	Yüzde (%)
Evet, yeterli	10	43,47
Hayır, yeterli değil	13	56,53
TOPLAM	23	100

3.4.5. Balıkçılık Yolu ile Elde Edilen Aylık Ortalama Kazanç

Çıldır Gölü balıkçılarının avladıkları su ürünlerinden elde ettikleri aylık kazanç 250–2.500 TL. arası değişiklik göstermektedir, bu farklılık balıkçıların kullandıkları av araçlarının sayısının (kerevit pinteri, fanyalı ip ağ) az yada çok olması nedeni ile farklılık göstermektedir.

Balıkçıların balıkçılık dışında, büyük baş hayvancılık ile uğraşıyor olmaları, ek iş olarak gördükleri balıkçılık mesleği üzerine çok fazla eğilmedikleri aylık kazanç ortalamasında fark edilmektedir.

Balıkçıların, balıkçılık yolu ile elde ettikleri aylık ortalama kazançları Tablo 3.19’da verilmiştir.

Tablo 3.19. Balıkçıların balıkçılık yolu ile elde ettikleri aylık ortalama kazançları

Aylık kazanç (TL)	Balıkçı Sayısı (Kişi)	Yüzde (%)
250	6	26,08
500	6	26,08
1.000	6	26,08
1.500	3	13,08
2.000	1	4,34
2.500 TL	1	4,34
TOPLAM	23	100

3.4.6. Balıkçıların Diğer Meslek Gruplarından Elde Ettikleri Kazanç

Çıldır Gölü balıkçıları, tarım veya tarım çalışanı, hayvancılık, kamu çalışanı veya emeklisi, şoför, restaurant işletmecisi gibi balıkçılık dışı mesleklerde de çalışıp ek gelir elde etmektedirler. Balıkçılıktan elde edilen gelirin toplam gelir içindeki oranı %8,9 civarında kalırken, en fazla gelir %59,3 ile restaurant işletmeciliğinden elde edilmektedir.

Balıkçılık dışında geliri olmayan balıkçı sayısı 2 kişi olup, 21 balıkçının farklı iş kollarından elde ettikleri aylık gelir ortalaması Tablo 3.20’de verilmiştir.

Tablo 3.20. Balıkçıların balıkçılık dışı elde ettikleri aylık ortalama kazançları

Balıkçılık dışındaki meslekler	Balıkçı sayısı	Aylık ortalama kazanç (TL)	Yüzde (%)
Sadece Balıkçı	2	1.500	8,9
Tarım	4	1.150	6,8
Tarım ve Hayvancılık	2	750	4,5
Hayvancılık	9	950	5,6
Kamu emeklisi	1	1.000	5,9
Şoför	2	750	4,5
Restorant İşletmecisi	1	10.000	59,3
Diğer	2	750	4,5
TOPLAM	23	16850	100

3.4.7. Avlanan Su Ürünlerinin Satış Fiyatlarının Yeterlilik Durumu

Doğruyol ve Akçakale Su Ürünleri Kooperatif bünyesinde balıklarının stoklamak üzere buzhanelerinin olmamasının ve stoklanmayan balıkların uygun nakliye araçları ile farklı pazar alanlarına nakil edilememesinin satış fiyatı üzerinde büyük etken olduğu gözlenmiştir.

Balıkçıların %60,86’sı balıkların satış fiyatlarından memnun olmadıkları, balıklarının daha iyi fiyatlara satılmasını istediklerini ifade etmişlerdir. Avlanan su ürünlerinin satış fiyatlarının yeterlilik durumu Tablo 3.21’de verilmiştir.

Tablo 3.21. Avlanan su ürünlerinin satış fiyatlarının yeterlilik durumları.

Satış fiyatlarının yeterlilik durumu	Balıkçı sayısı	%
Evet, yeterli	9	39,14
Hayır, yeterli değil	14	60,86
TOPLAM	23	100

3.4.8. Mevcut Ürünlerin Satış Fiyatları ile Arzulanan Satış Fiyatları

Çıldır Gölü'nün balık faunası; ekonomik olarak tükenmiş olmakla beraber alabalık, (*Salmo trutta*), sazan, (*Cyprinus carpio*) (yerel adı sarıbalık), murze (*Barbus lacerta*), (yerel adı şafak veya bıyıklı balık), karabalık (*Capoeta capoeta*), *Chondrostoma cyri*, tatlısu kefali (*Squalius turcicus*), (Yerli ve ark., 1996; Başçınar ve ark., 2009; Turan ve ark., 2013a; Turan ve ark., 2013) ve yine gölde 2000'li yıllardan itibaren baskın olarak görülen gümüş balığı, (*Carrasius gibelio*)'dır (Zengin ve Yerli, 2011). Balıkçıların avladıkları bu balık türlerinin satış fiyatı Tablo 3.22'de verilmiştir.

Tablo 3.22. Balıkçıların avladıkları su ürünlerinin satış ve istenen fiyatları

Balık türleri	Mevcut satış fiyatı (TL)	İstenen satış fiyatı (TL)
Kerevit	7-8	17-20
Sazan (yerel adı sarıbalık)	15	20
Murze (yerel adı şafak)	10	15
Tatlı su kefali	3	5
Alabalık	15	25

3.5. Balıkçıların Örgütlenme Durumu

3.5.1. Balıkçıların Kooperatife Üyelik ve Memnuniyet Durumu

Çıldır İlçesinde, İlçe Tarım Müdürlüğüne kayıtlı iki adet su ürünleri kooperatifi bulunmaktadır. Çıldır Gölü balıkçıları Akçakale ve Doğruiyol Su Ürünleri Kooperatifine üyedir.

Akçakale Su Ürünleri Kooperatifine kayıtlı 31 üyesinden, sadece 13 üyesi faal olarak balıkçılıkla uğraşmakta, 18 üyesi fahri üye olarak görevini yürütmektedir.

Doğruyol Su Ürünleri Kooperatifi'nin kayıtlı 14 üyesi bulunmaktadır ve üyelerin 9'u faal olarak balıkçılıkla uğraşmaktadır ve 4 üyesi fahri üyeliğini sürdürmektedir. Kooperatife kayıtlı balıkçıların, tamamı bağlı olduğu kooperatiften memnun oldukları, ancak kooperatifin denetlenmesinin daha faydalı olacağını kanaati vardır.

Balıkçıların kooperatife üyelik durumu ve memnuniyetleri Tablo 3.23'de verilmiştir.

Tablo 3.23. Balıkçıların kooperatife üyelik durumu ve memnuniyetleri

Kooperatif Adı	Memnuniyet (E/H)	Balıkçı sayısı	%
Akçakale S.Ü.Koop.	Evet	31	68,66
Doğruyol S.Ü.Koop.	Evet	15	33,33
TOPLAM	EVET	45	100

3.5.2. Kooperatif Haricinde Üye Olunan Mesleki Birlik Durumu

Çıldır Gölü balıkçılarından Akçakale ve Doğruyol Su Ürünleri Kooperatifine üye 23 balıkçının, kooperatif harici herhangi bir mesleki birlik yada kuruma üyelikleri yoktur. Balıkçıların kooperatif haricinde, üye oldukları mesleki bir birlik durumu Tablo 3.24'de verilmiştir.

Tablo 3.24. Balıkçıların kooperatif haricinde üye oldukları mesleki birlik durumları

Mesleki birliğe üye durumu	Balıkçı sayısı	%
Kooperatif harici üyelik	0	0,00
Akçakale S.Ü.Koop. Üyeleri	31	68,66
Doğruyol S.Ü.Koop. Üyeleri	14	33,33
TOPLAM	45	100

3.6. Yıllık Avcılık Miktarları ve Avcılık Durumu

3.6.1. Avlanan Kerevit Miktarı

Çıldır Gölü'nde 1990'lı yılların ortalarında göle bırakıldığı öne sürülen *Astacus leptodactylus* (Tatlısu istakozu) avlanmaktadır (Zengin ve Yerli, 2011).

Kooperatif verilerine bakıldığında yıllık 34 ton civarı kerevit avlanıldığı tespit edilmiştir.

Avladıkları kereviti bağlı bulundukları kooperatif toplayarak, Isparta İlindeki kerevit işleme fabrikasına nakil edilmektedir. Balıkçıların ifadelerine göre yıllık avlanan kerevit miktarları Tablo 3.25'de verilmiştir.

Tablo 3.25. Balıkçıların yıllık avladığı kerevit miktarları

Yıllık avlanan ortalama kerevit miktarı (kg/yıl)	Toplam kerevit (kg/yıl)	%
Balıkçı sayısı	200	0,50
1	1.200	3,52
4	1.600	4,70
4	1.500	4,41
3	1.000	2,94
1	4.500	13,23
3	5.000	14,70
1	20.000	58,80
TOPLAM	34.000	100

3.6.2. Avlanan Balık Miktarı

Çıldır Gölündeki balık faunası; ekonomik olarak tükenmiş olmakla beraber, gölde avcılık yolu ile tutulan yıllık balık miktarı Tablo 3.26'da verilmiştir.

Tablo 3.26. Balıkçıların avladığı yıllık balık miktarları

Yıllık avlanan ortalama balık miktarı (kg/yıl)	Toplam balık (kg/yıl)	%
9	2.700	9,54
7	3.500	12,36
1	600	2,12
2	2.000	7,06
1	2.000	7,06
1	2.500	8,83
1	5.000	17,66
1	10.000	35,33
TOPLAM	28.300	100

3.6.3. Kerevit Avcılığındaki Artma-Azalma Durumu ve Nedenleri

Balıkçıların ifadelerine göre göl faunasına kısa sürede adapte olarak kerevit popülasyonu hızla çoğalmıştır. Balıkçılar yıllara göre kerevit miktarında artma gözlemlemiş, bu artışın başlıca sebebi; gölde kerevit avlayan balıkçıların sabit olması veya zaman zaman azalması, kerevit pinterlerinin pahalı olması nedeni ile balıkçıların pinterleri satın alamamaları, kerevit avcılığının avlanma süresinin 4 ay gibi kısa bir süre ile sınırlandırıp av yasağının gelmesi kerevit popülasyonunu artırmıştır.

Kerevit popülasyonunda azalma var diyen % 26,08 orana sahip balıkçıların ise, av yasağı zamanı geldiğinde kullanılmayacak kadar kötü olan kerevit pinterlerinin gölde bırakılması sonucu gölün kirlenmesi ve kerevitlerin hastalığa yakalanması, göl karnında bulunan on dan fazla yerleşkenin evsel atıklarının göle dökülmesi kerevit miktarında azalmaya sebep olmuştur. Yıllara göre kerevit avcılığında kg olarak artma-azalma durumu Tablo 3.27’de verilmiştir.

Tablo 3.27. Balıkçılara göre kerevit avcılığında artma-azalma durumları

Kerevit populasyonu	Balıkçı sayısı	%
Değişiklik yok	4	17,39
Kerevitte, artma	13	56,52
Kerevitte, azalma	6	26,08
TOPLAM	23	100

3.6.4. Balık Avcılığının Artma-Azalma Durumu ve Nedenleri

Çıldır Gölü balıkçıları, yıllara göre balık miktarında azalma olduğunu ifade etmektedirler. Balık miktarındaki azalmanın nedenleri olarak; av yasağı zamanında kaçak avcılığın devam etmesi başlıca sebebi oluştururken, Tablo 3.28’de balık miktarının artma-azalma durumu ile Tablo 3.29’da balık miktarının artma-azalma nedenleri verilmiştir.

Tablo 3.28. Balık miktarının artma-azalma durumları

Balık miktarının durumu	Balıkçı sayısı	%
Değişiklik yok	0	0,00
Balıkta, azalma var	23	100
Balıkta, artma var	0	0,00
TOPLAM	23	100

Tablo 3.29. Balık miktarının atma-azalma nedenleri

Balık popülasyonu artma-azalma nedenleri	Balıkçı sayısı	%
Av yasağı zamanlarında avlanma	13	56,52
Kaçak avcılıkla mücadele yapılmaması	5	17,39
Balık yumurtlama alanlarının azalması	2	8,68
Balıkçı sayısının fazla olması	1	4,34
Evsel atık arıtma sisteminin olmaması	1	4,34
Kerevitlerin, balık yumurtalarını yemesi	1	4,34
TOPLAM	23	100

3.7. Pazarlama

3.7.1. Avlanan Su Ürünlerinin Nerelerde Satışa Sunulduğu

Çıldır Gölü balıkçıları, avladıkları balıkları az olması, nakliye sorunu, farklı pazar alanlarına uzaklık, ve kooperatif bünyesinde su ürünlerini stoklayacak buzhanelerin olmaması nedenleri ile avladıkları ürünleri (balık), Çıldır ilçesinde, bulundukları köyde veya kendilerine en yakın köye götürerek satmaktadır.

Doğruyol Su Ürünleri Kooperatif Başkanı, Yener Şaran'ın ifadesinde “kooperatife kayıtlı balıkçıların, avladıkları ürünlerini (kerevit ve balık) toplayarak, balıkları Kars İlindeki balıkçılara, kereviti ise Isparta’da bulunan kerevit işleme fabrikasına gönderdiğini ifade etmiştir. Avlanan su ürünlerinin nerelerde satışa sunulduğu Tablo 3.30’da verilmiştir.

Tablo 3.30. Avlanan su ürünlerinin satışa sunulduğu yerler

Balıkçılar	Kars ili	Isparta ili	Çıldır ilçesi	S.Ü. Kooperatifi	Arpaçay ilçesi	Doğruyol köyü	Akçakale köyü	Çanaksu köyü	Yakınsu köyü	Gülyüzü köyü	Kendi restorantı
Bahri Ağbulak											R
Güney Ağbulak											R
Bilge Tekin	B.	K.									
Lütfü Tekin	B.	K.									
Burhan Kılıç			B.	K.							
Durdağı Tekin	B.	K.									
Ethem Kılıç			B.	K.							
Sefer Kılıç			B.	K.							
Yaşar Demir										B.	
Erol Senem			B.	K.							
Ülfet Kılıç			B.	K.							
Sunay Topkaya			B.	K.							
Reyis Topkaya			B.	K.							
Kıyas Kılıç			B.	K.	B.		B.				
Erkan Cimşit			B.	K.			B.				
Cihanşir Kılıç			B.	K.			B.				
Mehmet Çilingir				K.			B.				
Yener Şaran	B.			K.	B.						
Atanur Dursun					B.	B.					
Zeki Kılıç			B.	K.			B.				
Adnan Cimşit			B.	K.					B.		
Abuzer Ağbulak								B.			B.
Naim Cimsit						B.					

* 'B' balık * 'K' kerevit * 'R' restorant

3.7.2. Avlanan Su Ürünlerinin Farklı Pazar Alanlarına Sevk Durumu

Balıkçılar avladıkları su ürünlerini, farklı pazar alanlarına götürmek yerine, ikamet ettikleri İl, ilçe ve beldelerde satışa sunmaktadır. Bunun sebebi olarak, balıkları bozulmadan saklayabilecek buzhanelerin kooperatif bünyesinde olmaması, su ürünleri nakil araçlarının olmaması, illerin Çıldır Gölüne uzak olması maliyeti yükselttiğinden

ürünler faklı pazar alanlarına ulaşmamaktadır. Bu olumsuzluklara rağmen, avlanan kerevitleri kooperatif toplayarak Isparta'daki anlaşmalı kerevit fabrikasına sevki sağlanmaktadır.

3.8. Balıkçıların Mesleği Seçme Nedenleri ve Balıkçılıkla İlgili Görüşleri

3.8.1. Balıkçıların Balıkçılığı Seçme Nedeni

Çıldır Gölü balıkçıları, bölgenin uzun ve yoğun kış ayları geçirmesi, ekilebilecek arazilerinin azlığı, kışa bağlı olarak hasattaki düşük verimin etken olması ile beraber, balıkçıların göl kenarına yakın ikamet etmeleri, babadan kalma alışkanlığın olması, balıkçılık mesleğini ek gelir kaynağı olarak görmeleri onları balıkçılığa yöneltmiştir.

Balıkçılığı babadan kalma alışkanlık, ek gelir, tutku olduğu için devam ettiren 14 balıkçı olduğu görülmektedir. Balıkçıların balıkçılığı seçme nedeni Tablo 3.31'de verilmiştir.

Tablo 3.31. Balıkçıların balıkçılığı seçme nedenleri

Balıkçılığı seçme nedenleri	Balıkçı sayısı	%
Baba mesleği, ek gelir, tutku	14	60,86
Ekili – dikili arazinin az olması	6	26,08
Göle yakınlık / zorunluluk	3	13,04
TOPLAM	23	100

3.8.2. Balıkçıların Mesleklerinden Memnuniyet Durumu

Çıldır Gölü balıkçıları mesleklerinin ekonomik olarak yetersiz bilsalar dahi, %60,87 orana sahip 14 balıkçının, ek gelir kaynağı, alışkanlık, tutku/hobi, babadan kalma meslek ve suya yakın olmaları nedenlerinden bir veya bir kaçının içinde barınması nedeni ile bu işi yapmaktan mutlu oldukları saptanmıştır. Balıkçıların, mesleklerinden memnuniyet durumu Tablo 3.32'de verilmiştir.

Tablo 3.32. Balıkçıların mesleklerinden memnuniyet durumları

Meslekteki memnuniyetleri	Balıkçı sayısı	%
Evet, memnunum	14	60,87
Hayır, memnun değilim	9	39,13
TOPLAM	23	100

3.8.3. Aile Fertlerinin Balıkçılık Mesleğini Seçme İstekleri

Çıldır Gölü balıkçılarının aile fertlerinden bazıları tayfa olarak çalışmaktadır, fakat % 73,91 oranla balıkçılık mesleği babalarından sonra devam ettirmek istemedikleri tespit edilmiştir. Baba mesleği olarak balıkçılığı devam ettirmek isteyen balıkçı sayısının 6 olduğu tespit edilmiştir.

Balıkçıların aile fertlerinin balıkçılık mesleğini yapmasını isteyip istememe durumu Tablo 3.33’de verilmiştir.

Tablo 3.33. Aile fertlerinin balıkçılık mesleğini yapmayı isteyip istememe durumları

Aile fertleri	Balıkçı sayısı	%
Devam ettirmek istemiyor	17	73,91
Çocuk veya çocukları devam ediyor	6	26,08
Eş	0	0,00
TOPLAM	23	100

3.8.4. Balıkçıların Mesleki Tecrübeleri

Balıkçıların mesleki tecrübesinin 15-45 yıl arasında değiştiği ve ortalama 29, 30 yıl olduğu tespit edilmiştir. Balıkçıların mesleki tecrübeleri Tablo 3.34’de verilmiştir.

Tablo 3.34. Balıkçıların mesleki tecrübeleri

Balıkçıların mesleki tecrübeleri (Yıl)	Balıkçı sayısı	%
15 – 24	9	39,13
25 – 34	4	17,39
35 – 39	2	8,68
40 – 45	8	34,78
TOPLAM	23	100

3.8.5. Balıkçıların, Balıkçılığı Bırakma Hakkındaki Düşünceleri

Çıldır Gölü balıkçılarının tamamı göl etrafındaki belde ve köylerde ikamet etmektedir. Suya olan yakınlık, balıkçılığın babadan kalma bir alışkanlık olması, tarım alanlarının az olması ve balıkçılığın ek gelir kaynağı olarak görülmesi balıkçılık mesleğine yönelmelerinin başlıca nedenleridir. Balıkçıların ek gelir olarak gördüğü bu mesleklerini kendi imkanları dahilinde yapabildikleri süre kadar devam ettirmek istemektedir.

3.8.6. Balıkçıların İşlerini Büyütme ile İlgili Düşünceleri

Çıldır Gölü balıkçılarının devlet katkı ve destek primleri hakkında bilgi sahibi olmadıkları, yüz yüze yapılan anket sonucundan tespit edilmiştir. Kullandıkları av malzemeleri (tekne, fanyalı ip ağ, kerevit pinteri)'nin idamesini sağlayamamanın sıkıntıları içerisinde avcılığa devam etmektedirler. Kullandıkları tekneleri bakım ve onarım masrafları, yıpranan sepetlerinin yenilenmesi için teşvik primlerinin verilmesi ve mazottaki Ö.T.V indiriminin bir an önce sağlanması mesleklerini büyütme yolunda büyük katkı sağlayacaklarını bildirmişlerdir. Balıkçıların %65,22 si işlerinin büyütmeyi düşünürken, %34,78'i ise mevcut şartlarını korumayı ve bu şekilde devam etmeyi istemektedir. Balıkçıların işlerini büyütme durumu Tablo 3.35'de verilmiştir.

Tablo 3.36. Balıkçıların işlerini büyütme durumu

Balıkçıların işlerini büyütme durumu	Balıkçı sayısı	%
Evet	15	65,22
Hayır	8	34,78
TOPLAM	23	100

3.8.7. Balıkçıların Mevcut Sorunları ve Çözüm Önerileri

Yapılan çalışmada, Çıldır Gölü balıkçılarının başlıca sorunları ve çözüm önerileri Tablo 3.36’da verilmiştir.

Tablo 3.36. Çıldır gölü balıkçılarının başlıca sorunları ve çözüm önerileri

Balıkçıların Mevcut Sorunları	Çözüm ve Önerileri
Balıkçı barınağının olmaması	Barınak Yapılması
Kooperatif bünyesinde buzhanenin olmaması	Buzhane yapılması
Balıkçıların mazottaki ÖTV indiriminden faydalanamamaları	ÖTV indirimi hakkında bilinçlendirme yapılarak müracaatların takip edilmesi
H.E.S yapımı sonucu su seviyesinin düşmesi (Can 1 HES, Çıldır HES)	Balık üreme alanlarının korunması
Kaçak avcılıkla mücadelenin yapılmaması	Kooperatif bünyesine hızlı bot alınarak gölün koruma altına alınması
Su seviyesi düşmesi sonucu balık yumurtlama alanlarının yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalması	Balık üreme alanlarının korunması
Kooperatife üye olmayan balıkçıların kaçak avlanması	Kooperatif bünyesine hızlı bot alınarak kaçak avcılık yapanların yakalanması
Kooperatifin denetlenmemesi	İlçe tarım ve hayvancılık müdürlüğü tarafından sık sık denetlemenin yapılması

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Çıldır Gölü, Ardahan ve Kars il sınırları içerisinde, 123 km² alanı ile Doğu Anadolu Bölgesi'nin en büyük ikinci tatlı su gölüdür. Deniz seviyesinden 1959 m. yükseklikte bulunan gölün en derin noktası 42 m. göl havzası 640 km²'dir. Göl, bir lâv akıntısı ile bir moloz mahrutu tarafından müştereken meydana getirilmiş bir doğal set gölüdür. Çıldır Gölü uzun yıllardan beri ticari balıkçılık faaliyetlerinin yürütüldüğü ve çevresindeki köy yerleşimleri ile birlikte yöre insanı için önemli bir doğal kaynaktır.

Araştırmanın materyalini göl etrafında ikamet eden ve su ürünleri kooperatifine üye olan balıkçılar oluşturmaktadır.

Bu çalışmada balıkçıların yaşlarını incelediğimizde; yaşlarının 34 ile 74 arasında değiştiği, bunların %34,28'i 40–49 yaş aralığındaki balıkçılardan, %34,28'i 50–59 yaş aralığındaki balıkçılardan, %13,04'ü 34-39 yaş aralığındaki balıkçılardan %13,04'ü ise 60–69 yaş aralığındaki balıkçılardan oluştuğu görülmektedir.

Adıgüzel ve Akay (2005), Tokat ilindeki gökkuşağı alabalık işletmelerinde en küçük yaştaki işletme sahibinin 28, en büyük yaştaki işletme sahibinin de 57 yaşında olduğunu belirtmişlerdir. Karasu Bölgesi deniz balıkçılarının yaşı 32-76 arasında değişmekte, ortalama yaş ise 51 dir (Uzmanoğlu ve Soylu, 2006). Keban Baraj Gölü Pertek Bölgesi'nde yapılan sosyo-ekonomik çalışmada, balıkçıların %68'inin 40 ila 52 yaş aralığında, %32'sinin ise 23-40 yaş aralığında olduklarını tespit edilmiştir (Dartay ve ark., 2009). Gökçeada balıkçılarının yaşlarının 28-63 arasında değiştiği bildirilmiştir (Doğan ve Gönülal, 2011). Keban Baraj Gölü'nde kerevit avcılığı yapan balıkçıların yaşlarının 27 ile 60 arasında değiştiği belirlenmiştir (Demirol ve Yüksel, 2013). Karaman ve Yüngül (2015), Karkamış Baraj Gölü'ndeki alabalık işletmelerinde en küçük yaştaki işletme sahibinin 35, en büyük yaştaki işletme sahibinin de 51 yaşında olduğunu bildirmişlerdir. Yaş aralığının bu denli geniş olması, su ürünleri avcılığının hemen hemen her yaş grubu tarafından yapılabileceğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Bu çalışmada Çıldır Gölü'ndeki balıkçıların medeni durumları bakımından incelendiğinde; ankete katılan 23 balıkçının tamamının evli olduğu tespit edilmiştir.

Keban Baraj Gölü'nde kerevit avcılığı yapan 28 balıkçıya medeni durumları sorulmuş, 24 balıkçının evli, 4 balıkçının ise bekâr olduğu tespit edilmiştir (Demirel ve Yüksel, 2013). Karasu Bölgesi deniz balıkçıların %92,86 sı evli, %7,14 ü ise bekardır (Uzmanoğlu ve Soylu, 2006). Gökçeada balıkçıların %83,3'ünün evli olduğu tespit edilmiştir (Doğan ve Gönülal, 2011). Bu çalışma ve diğer çalışmalar balıkçılık mesleği ile uğraşan kişilerin büyük çoğunluğunun evli olduklarını göstermektedir.

Bu çalışmada 23 balıkçının eğitim durumlarını incelediğimizde %4,34'ü üniversite mezunu, %21,73'ü lise mezunu, %73,91'i ise ilkokul mezunlarının oluşturduğu görülmektedir. Tespit edilen eğitim düzeylerine bakıldığında, balıkçıların bu işi yapmak için çok fazla eğitime ihtiyaç duyulmamasının yanı sıra bölgedeki okuma yazma oranının genel olarak düşük olmasının etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Karasu Bölgesi deniz balıkçıların %78,57'sinin ilkokul eğitimi, %14,29'unun lise eğitimi, %3,57'sinin ise ortaokul ve üniversite eğitimi aldığı görülmektedir (Uzmanoğlu ve Soylu, 2006). Keban Baraj Gölü'nde yapılan bir çalışmada, balıkçıların %81 ilkokul, %13 ortaokul ve %6 lise mezunu ve tamamı okur-yazar olarak bildirilmiştir (Dartay ve ark., 2009). Gökçeada balıkçıların eğitim düzeyleri incelendiğinde ilkokul mezunu ile üniversite mezunu arasında değiştiği tespit edilmiştir. En yüksek oranda %54,2 ile ilköğretim mezunu oldukları saptanmıştır (Doğan ve Gönülal, 2011). Keban Baraj Gölü Kerevit balıkçıların tamamının okur-yazar olduğu tespit edilmiş olup, %57'si ilkokul, %29'u ortaokul ve %14'ü lise mezunudur. Bir üst seviye okula başlayıp da çeşitli nedenlerle bitirememiş olanların oranı ise %25'dir (Demirel ve Yüksel, 2013). Bu çalışma ve diğer çalışmalardan elde edilen sonuçlar, balıkçılık mesleğini seçen kişilerin büyük çoğunluğunun ilkokul mezunu olduklarını göstermektedir. Öğretim seviyesinin yüksek olmaması bir bakıma bu mesleği seçmelerini zorunlu hale getirmektedir.

Bu çalışmada balıkçıların eşlerinin eğitim düzeyleri incelendiğinde okur-yazar ile ilköğretim mezunu arasında değiştiği tespit edilmiştir. En yüksek oranda %83 ile ilköğretim mezunu oldukları saptanmıştır.

Karasu Bölgesi deniz balıkçıların eşlerinin eğitim durumu incelendiğinde ise, %84,62 sinin ilkokul eğitimi aldığı, %11,54 ünün okuryazar olduğu ve %3,84 ünün ön lisans düzeyinde üniversite eğitimi aldığı görülmektedir (Uzmanoğlu ve Soylu, 2006).

Bu çalışmada çocukların eğitim düzeyleri incelendiğinde ilköğretim mezunu ile üniversite mezunu arasında değiştiği tespit edilmiştir. En yüksek oranda %50,58 ile ilköğretim mezunu oldukları saptanmıştır.

Karasu Bölgesi deniz balıkçılarının kız çocuklarının %56,09 u, erkek çocukların ise %43,24 ü ilköğretim, kızların %19,51 i ve erkek çocukların %27,03 ü lise, kızların %7,32 si ve erkeklerin %8,11 i üniversite çağındadır (Uzmanoğlu ve Soylu, 2006).

Bu çalışmada balıkçıların, çocuk veya eşlerin tayfa olarak çalıştığı oran %43,47 iken, tek başına balıkçılık yapanların oranı %56,52 olarak tespit edilmiştir.

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Ailede balıkçılık yapan kişi sayısına baktığımızda %77'sinde aynı ailede 1 veya 2 kişinin balıkçılık yaptığının belirlenmiş olması yeni neslin balıkçılığa fazla ilgi duymadığını göstermektedir (Özbek, 2014). Bu çalışmada ise aile içi bireylerin balıkçılık faaliyetlerine katılma oranı daha yüksek bulunmuştur. Bunun nedeni kırsal bir bölgede yaşadıklarından dolayı başka iş imkanlarının olmamasından kaynaklanabilir.

Bu çalışmada balıkçıların bu mesleği neden seçtikleri sorulduğunda, %60,86'sı baba mesleği, ek gelir kaynağı ve tutku olduğu için, %26,08'i ekili-dikili arazilerinin az olması, %13,04'sı göle yakınlık nedeniyle zorunluluk olduğu için bu işi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

İstanbul balıkçıları ile yapılan bir çalışmada %44,3'ünün işsizlikten, %17,3'ünün aile bütçesine katkı sağlamak amacıyla, %15,0'inin hobi ve %14,4'ünün de baba mesleğinden dolayı balıkçılığı seçtikleri bildirilmiştir (Doğan, 2010). Gökçeada balıkçıları üzerine yapılan çalışmada balıkçılığı seçme nedenleri sorulduğunda %45,8'lik en yüksek oranla deniz kenarında yaşamasından kaynaklandığı görülmüştür (Doğan ve Gönülal, 2011). Keban Baraj Gölü balıkçılarının balıkçılığı seçme nedenlerinin ise %67 ile işsizlik olarak en yüksek oranda belirlenmiştir (Dartay ve Canpolat, 2017). Balıkçılık mesleği seçiminin işsizlik nedeniyle zorunlu bir durum haline geldiği, bu çalışmada ve diğer çalışmalarda ortaya çıkmaktadır.

Balıkçıların balıkçılığı asıl işleri olarak mı yoksa ek gelir kaynağı olarak mı gördükleri, veya ikinci bir iş olarak mı çalıştıklarını değerlendirdiğimizde; asıl mesleğinin balıkçılık ve sadece balıkçılıkla geçimini sağlayanların oranının %17,40 olduğu tespit edilmiştir. Ek gelir kaynağı olarak balıkçılıkla uğraşan kişilerin; %34,78'i hayvancılık,

%26,08'i tarım ve hayvancılık, %8,69'u tarım, %4,35'i kamu çalışanı veya emeklisi %4,35'i Şoför, %4,35'i ise restoran işletmecisi olduğu ifade edilebilir.

İzmir İli balıkçılarının %66'sının sadece yalnız balıkçılıkla uğraşmakta, geri kalanları ise balıkçılık dışında başka işler de yaptıkları görülmüştür (Ünal ve ark., 2008), Bu oran Ege Bölgesi su ürünleri kooperatiflerinde %54,1 (Ünal ve ark., 2009), İstanbul İli kooperatiflerinde %44,3 (Doğan, 2010), Gökçeada balıkçılarının %54,2 (Doğan ve Gönülal, 2011) olduğu görülmüştür. Keban Baraj Gölü'nde kerevit avcılığı yapan balıkçıların tamamı balık avcılığı da yapmaktadır. Balıkçıların yarıya yakın kısmının (%46) balıkçılık dışında herhangi bir geliri bulunmazken, %32'lik kısmının balıkçılığın yanında çiftçilikle de uğraştığı görülmüştür (Demirel ve Yüksel, 2013). Mevsimsel av yasakları ve yeterli gelirin elde edilememesi durumunun balıkçıları diğer işleri de yapmaya ittiği görülmektedir.

Bu çalışmada balıkçıların kullandıkları av araçlarının teknik ve fiziksel özellikleri balıkçıların verdiği bilgiler ve gözlemler sonucu incelenmiştir. Avcılıkta kullanılan teknelerin boyları 4,0-8,0 m. arasında değişiklik göstermekte ve %36,36'lık oran ile de 6,0 m. boy uzunluğundaki tekneler çoğunluğu oluşturmaktadır.

Karasu Bölgesi deniz balıkçı tekneleri boylarının 6.50 m ile 22.00 m arasında değiştiği görülmektedir. 6.50 ile 8.00 m arasındaki tekneler %60,72 oranı ile çoğunluğu oluşturmaktadır (Uzunoğlu ve Soylu, 2006). İznik Gölü'nde gümüş balığı avcılığı faaliyetinde bulunan balıkçıların kullandıkları teknelerin boyları 6.00-9.00 m arasında değişiklik göstermekte ve %43,33 oranı ile 7.00 m boydaki tekneler çoğunluğu oluşturmaktadır (Doğan, 2009). Gökçeada balıkçılarının avcılıkta kullanılan teknelerinin boyları 5,0-12,0 metre arasında değişiklik göstermekte ve %50,0'lik oran ile de 6,0-7,9 metre boy uzunluğundaki tekneler çoğunluğu oluşturmaktadır (Doğan ve Gönülal, 2011). Bu çalışmada ve diğer yapılan çalışmalarda teknelerin ortalama 6 m civarında olduğu görülmektedir. İç su ve kıyı balıkçılığı yüksek miktarda av yapılan avcılık türü olmadığı için, bu tekne boyu yeterli gelmektedir.

Bu çalışmada balıkçıları kullandıkları krediler yönünden değerlendirdiğimizde; balıkçıların %34,78'nin kredi kullanmadığı, %30,43'nün 1 kez kredi kullandığı, %21,73'nün 2 kez kredi kullanırken, %13,04'nün 4 kez ve üzeri kredi kullandığı belirlenmiştir. Balıkçılar avcılık için öz kaynaklarını kullanmışlardır.

Balıkçıları pazarlama yöntemleri bakımından değerlendirdiğimizde, kerevitleri toptancıya sattıkları, avladıkları balıkları çoğunlukla perakende olarak pazarladığı ve bunların yanında lokantası olan 1 adet işletmenin de avladıkları su ürünlerini de lokantalarında tüketime sunarak pazarladıkları görülmektedir.

Tekirdağ ilinde balıkçıların %55'i komisyonculara, %23'ü konserve fabrikalarına, %12'si kooperatif ve birliklere, %9'u seyyar satıcı ve direkt tüketiciye satış yaptıklarını belirtmişlerdir (Güngör ve ark., 2007). Gökçeada balıkçılarının yakaladıkları balıkları satış şekillerinin %70,8'i kabzımal aracılığıyla, %29,2'sinin ise perakende olarak satıldığı görülmüştür (Doğan ve Gönülal, 2011).

Bu çalışmada balıkçıların tamamına yakını pazar sorunu yaşamadıklarını ancak üretim maliyetinin üstünde, istedikleri fiyata ürünlerini satamadıklarını, fiyatın yetersiz olduğunu belirtmektedirler.

Akdeniz Bölgesi sahil şeridi balıkçılarının % 83'ü balıkçılıktan elde ettikleri gelirin yetersiz olduğunu ve imkan verildiği sürece farklı işler yapmak istediklerini belirtmişlerdir (Sağlam ve Karadal, 2016).

Çıldır ilçesindeki balıkçıların örgütlü oldukları görülmektedir., balıkçıların karşılaştıkları sorunların, örgütlü bir yapı içinde daha kolay çözülebileceği düşüncesinden hareketle, 1992 yılında kurulan Akçakale ve Doğruyol Su Ürünleri Kooperatifleri kurularak faaliyete geçmiştir.

Akdeniz Bölgesi kıyı şeridinde balıkçıların %72'sinin kooperatife üye olduğu belirlenirken, Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bu oran %59'dur (Sağlam ve Karadal, 2016). İznik Gölü'nde balıkçıların gölden yakaladıkları gümüş balığını iç pazara sunmayıp kooperatif aracılığıyla veya bireysel olarak ihracatçı firmalara verip taze ve dondurulmuş olarak ihraç ettikleri tespit edilmiştir (Doğan, 2009). Çıldır Gölü'nde faaliyet gösteren kooperatiflerinde pazar araştırması yaparak, üyelerinin ürünlerini pazarlayacak yeni kanallar araması yöre balıkçılarının verimliliğini artırabilecektir.

Balıkçılarının mesleki tecrübesinin 15-45 yıl arasında değiştiği ve ortalama 29, 30 yıl olduğu tespit edilmiştir.

5. ÖNERİLER

1. Balıkçıların avladığı su ürünleri arasında bulunan alabalığın (*Salma turutta capius*) özel bit tür olması ve koruma altına altına bulundurulması gerektiği halde, bu türün balıkçılar tarafından avlanılmaması gerektiğinin anlatılması için gerekli çalışmaların başlaması önem arz etmektedir.

2. Bölgede bulunan iki kooperatife üye alan, faal halde balıkçılığı yürüten 23 balıkçının kooperatif memnuniyetleri %100 olarak tespit edilirken, meslekteki memnuniyetlerinin %60'lık bir oranda kalması dikkat çekici bir bulgu olarak karşımıza çıkmıştır.

3. Kooperatife üye aktif balıkçıların, işlerini büyütmeyi hedeflerken, kullandıkları teknelerin bakım ve onarım masraflarını, yıpranan sepetlerinin yenilenmesi için teşvik primlerinin verilmesi ve mazottaki Ö.T.V indiriminin bir an önce sağlanması mesleklerini büyütme yolunda büyük katkı sağlayacakları tespit edilmiştir. Bunun için gerekli müracaatların nasıl yapılacağının anlatılması ve balıkçıların bilinçlendirilmesi için gerekli çalışmaların başlaması önem arz etmektedir.

4. Çıldır Gölü üzerinde 'Can 1 HES' ve 'Çıldır HES' olmak üzere toplam 2 adet Hidro Elektrik Santrali (HES) bulunmaktadır. Bu santrallerin elektrik üretimi maksadı ile Çıldır Gölünden zaman zaman su çekildiği, çekilme neticesinde balık üreme alanlarının azalmasına ve popülasyonun yok olmasına sebep olmaktadır. Bu durumun önlenmesi göl faunasının korunmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, F., Akay, M.,** 2005. Tokat ilinde gökkuşağı alabalık işletmelerinin ekonomik analizi. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 22(2): 31-40.
- Avan, S,** 2007. Manyas Gölü balıkçılarının sosyo-ekonomik yapısı. *Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 44 s.
- Başçınar, N.S., Düzgüneş, E., Mısır, D.S., Polat, H., Zengin, B.,** 2009. Growth and flesh yield of the swan mussel [*Anodonta cygnea* (Linnaeus, 1758)] (Bivalvia: Unionidae) in Lake Çıldır (Kars, Turkey). *Turkish Journal of Fisheries and Aquatic Sciences*, 9: 127-132.
- Çelikkale, M. S., Düzgüneş, E., Okumuş, İ.,** 1999. Turkish fisheries sector, its potential, present status, problems and solution suggestions. İstanbul Ticaret Odası, İstanbul, 89 s.
- Dartay, M., Duman, E., Duman, M., Ateşşahin, T.,** 2009. Keban Dam Lake, Pertek, socio-economic condition, fisherman cooperative. *Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi*, 26(2): 135-138.
- Dartay, M., Canpolat, İ.,** 2017. Keban Baraj Gölü (Elazığ/Türkiye) su ürünleri kooperatiflerine ortak balıkçıların sosyo-ekonomik yapısı. *Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi*, 34(1): 41-46
- Demirel, F., Yüksel, F.,** 2013. Keban Baraj Gölü kerevit avcılığının sosyo-ekonomik yapısı. *Bilim ve Gençlik Dergisi*, 1(2): 13-23.
- Doğan, K.,** 2009. İznik Gölü (Bursa) gümüş balığı avcılığı yapan tekne sahibi balıkçıların sosyoekonomik analizi. *Journal of FisheriesSciences.com.*, 3(1): 58-67.
- Doğan, K.,** 2010. İstanbul su ürünleri kooperatifleri ve ortaklarının sosyo-ekonomik analizi. *Journal of FisheriesSciences.com.*, 4(4): 318-328.
- Doğan, K., Gönülal, O.,** 2011. Gökçeada (Ege Denizi) balıkçılığı ve balıkçıların sosyo-ekonomik yapısı. *Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi*, 2(5): 57-69.
- Güngör, G., Özen, S.Ş., Güngör, H.,** 2007. Marmara Denizi balıkçılığının sosyo-ekonomik yapısı ve deniz ürünleri pazarlaması: Tekirdağ İli sahil şeridi örneği. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 4(3): 311-325

- Karadal, E.,** 2014. Akdeniz Bölgesi (Türkiye) sahil şeridi deniz balıkçılığının sosyo-ekonomik durumu. *Yüksek Lisans Tezi*, Ordu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ordu, 65 s.
- Karaman, Z., Yüngül, M.,** 2015. Karkamış Baraj Gölü'ndeki alabalık işletmelerinin yapısal ve biyoteknik yönden incelenmesi. *Yunus Araştırma Bülteni*, 2: 29-43.
- Özbek, G.,** 2014. Doğu Karadeniz Bölgesi (Türkiye) sahil şeridi deniz balıkçılığının sosyo-ekonomik durumu. *Yüksek Lisans Tezi*, Ordu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ordu, 83 s.
- Sağlam, N.E., Karadal, E.,** 2016. Akdeniz Bölgesi sahil şeridi deniz balıkçılığının sosyoekonomik yapısı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi Dergisi*, 12(2): 158-169.
- Turan, H., Kaya, Y., Sönmez, G.,** 2006. Balık etinin besin değeri ve insan sağlığındaki yeri. *Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi*, 23(3): 505-508.
- Turan, D., Ekmekçi, F.G., Kaya, C., Güçlü, S.S.,** 2013a. *Alburnoides manyasensis* (Actinopterygii, Cyprinidae), a new species of cyprinid fish from Manyas Lake basin, Turkey. *Zookeys*, 276: 85-102.
- Turan, D., Kottelat, M., Doğan, E.,** 2013b. Two new species of *Squalius*, *S. adanaensis* and *S. seyhanensis* (Teleostei: Cyprinidae), from the Seyhan River in Turkey. *Zootaxa*, 37(3): 308-324.
- Ulutaş, N.** 2011. Çıldır Gölü. 1. Çıldır Gölü Çalıştayı, Ardahan, 21-22 Haziran 2011.
- URL-2,** 2015. <http://www.un.org/en/development/desa/news/population/2015-report.html>. United Nations, 26 mayıs 2017.
- URL-2,** 2015. <http://www.fao.org/3/a-i4646e.pdf>. Food and Agriculture Organisation of the United Nations, The State of Food Insecurity in the World. Meeting the 2015 international hunger targets: taking stock of uneven progress. 26 mayıs 2017.
- URL, 3.** 2017. <http://cografyaharita.com/haritalarim/2eturkiye-akarsular-haritasi.png>. 20 kasım 2017.
- URL, 4.** 2017. <https://www.google.com.tr/maps/place/%C3%87%C4%B1ld%C4%B1r+G%C3%B6lü/@41.0223071,43.0922164,11z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x40427666ceeffe03:0x193408f5ee1fe6f1!8m2!3d41.0579929!4d43.2115829>. 20 kasım 2017.
- Uzmanoğlu, S., Soylu, M.,** 2006. Karasu (Sakarya) Bölgesi deniz balıkçılarının sosyo-ekonomik yapısı. *Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi*, 23(3): 515-518.

- Ünal, V., Tokaç, A., Z. Tosunoğlu., Akyol, O., Özbilgin, H., Göncüoğlu, H.,** 2008. İzmir ili su ürünleri kooperatifleri ve sorunları, Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları VII. Ulusal Kongresi. Türkiye Kıyıları 08 Kongresi Bildiriler Kitabı 27–30 Mayıs, Ankara, L. Balas (Editör), 377–385.
- Ünal, V., Göncüoğlu, H., Yercan, M.,** 2009. Ege kıyıları su ürünleri kooperatifleri. Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği Yayınları, Ankara, 131 s.
- Yağhoğlu, D.,** 2013. Akçakoca (Batı Karadeniz) balıkçılığı ve balıkçıların sosyo-ekonomik analizi. *Ormancılık Dergisi*, 9(1): 35-42
- Yerli, V.S., Zengin, M., Günüz, E., Çalışkan., M., Canbolat, A. F., Akbulut, A., Emir, N., Ataç, Ü.** 1996. Çıldır Gölü stok tayini, TÜBİTAK, DEBAG 17/G No'lu proje, Ankara, 95 s.
- Yücel, Ş.** 2006. Orta Karadeniz Bölgesi balıkçılığı ve balıkçıların sosyo-ekonomik durumu. *Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi*, 23(1, 3): 529-532.
- Zengin, M. ve Yerli, S.V.** 2011. Çıldır Gölü balıkçılık yönetimi üzerine bir değerlendirme. 1. Çıldır Gölü Çalıştayı, Ardahan, 21-22 Haziran 2011.

ÖZGEÇMİŞ

1983 yılında Sivas'ta doğdum, İlkokulu Malatya Sümer İlköğretim okulunda, ortaokulu Malatya Sümer Ortaokulunda ve liseyi Malatya Hacı Ahmet Akıncı Lisesi'nde tamamladıktan sonra 2005 yılında Fırat Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi'nden Su Ürünleri Mühendisi ünvanıyla mezun oldum. 2006-2007 yılları arasında Milas / Muğla ilinde Gümüş Doğa Su Ürünleri Ltd. Şti.'de mühendis olarak çalıştım.

2008 yılında Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na dış kaynaktan subay alımı sınavlarına girerek, 2008 yılında Teğmen olarak göreve başladım. Halen mensubu olduğum Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nda görev yapmaktayım.

Ahmet KOÇYİĞİT
Su Ürünleri Mühendisi